

SAVONLINNAN HISTORIA II OSA 1812 – 1875

Kaupungin hallinnollinen asema

Lääninrajat

- uusi tilanne edellytti Viipurin-, Kymenkartanon- sekä Kuopion läänin rajojen tarkastelua
- Viipurin läänin järjestelykomitea hoiti tällaisia tehtäviä
- 1816 Savonlinnan ympäristöineen kuului Kuopion lääniin ← Suomen asiain komitea + tsaari
- 1.1.1832 SLN siirrettiin Mikkelin lääniin (Heinola menetti keskuspaikkansa), kaupunki Mikkelistä tuli vasta 1838 → vasta silloin siitä tuli todellinen läänin pääkaupunki

Aluekysymys

- kaupunki tarvitsi alueita laajentuakseen Pitkäsillan toiselta puolelta, taustalla epäselvyys lahjoitusmaa-asiassa
- kaupungin edustajat edellyttivät, että sille tuli palauttaa kaikki reduktiossa menetetyt kruununmaat, saantopapereita oli kadonnut ja silloiset omistajat katsoivat rehellisesti hankkineensa nämä maat
- maanjakokirja 1664 kuitenkin todisti, että kaupungilla oli näitä maita
- asia ratkesi 24.9.1832, jolloin kaupunki osti kauppias Sitkovin perikunnalta Heikinpohjan tilan maat Pitkäsillan toiselta puolelta, 1840 kaupunki osti lisää maata Kyrönniemestä

Suurpalo

- 30.7.1812 tulipalo alkoi läheltä Pitkäsiltaa → Olavintorin laitamille
- paloi 19 taloa
- maaherra C. J. Stjernvall määräsi tutkimuksen vahingoista
- Tsaari määräsi ensin 2 000 paperiruplaa ja myöhemmin vielä lisää 15 000 paperiruplaa, avustus kohdennettiin niille, jotka tekivät tuhoutuneiden rakennusten tilalle uudet

Asemakaava ja asuttaminen

- Linnankatu, Koulukatu, Olavintori
- Oli olemassa karttoja, mutta ei asemakaavaa
- Asemakaavaa yritettiin useassa ei vaiheessa, tuloksetta
- Tsaari vahvisti asemakaavan 29.11.1848, suuri muutos siinä, että laajenevaa asutusta varten osoitettiin uusia kaupunginosa, Savonniemi
- Taas tulipalo 7.5.1849 → porvaristo taipui Isontorin laajentamiseen (palaneita taloja oli sen laidalla)
- Vastaava tilanne tulipalon vuoksi 1861 → Olavintori laajeni ja kadut suoristettiin

Rakennussäännökset ja asuttaminen

- 1825 rakentamista rajoitettiin linnoituksen läheisyydessä (ukaasi), suoja-alue n. 800 metriä
- maistraatti ja porvaristo olivat tyytymättömiä
- määräys kumottiin lopullisesti 1844
- SLN oli ilman vahvistettua rakennusjärjestystä, sitä oli yritetty aiemmin, mutta se oli tyssännyt hallintoportaisiin (ei nähty tarvetta tälle)
- Rakennusjärjestys saatiin vasta 1877: Senaatti vahvisti kuvernöörin ehdotuksen, johon rakennusylihallitus oli tehnyt korjauksia

Sisäiset liikenneväylät

- Kadut
 - o Linnankatu, Kyrönsalmen luota Pitkällesillalle vievä katu, Olavintori, Koulukatu, Rantakatu (nykyinen Satamakatu)
 - o Maaherra patisti kaupunkilaisia katutöihin: 1824 vieraili SLN:ssa
 - o Tämä työ eteni suuresti 1856 – 1860, jolloin saatiin 8 500 hopearuplan, halpakorkoinen kuoletuslaina
- Järjestyksenpito kaduilla
 - o Eläimet aiheuttivat hankaluutta: 1833 maistraatti antoi luvan niiden tappamiseen ilman sakan uhkaa, jos eläin oli pahanteossa, päätöksestä valitettiin ja maaherra kumosi sen
- Torit
 - o Isotori, Olavintori, raivattiin kallioita räjäyttämällä, lopulliseen muotoon se saatiin 1850-luvulla (vankilan työvoimaa käytettiin apuna rakennustöissä)
 - o Kyrönsalmen lauttasillan lähellä pieni tori
 - o Pitkäsillan vieressä vastaava + laituripaikka → tästä kehittyi varsinainen kauppatori, vaikka paikalliset sitä vastustivatkin (tarvitsi yksityistä tonttimaata)
- Sillat
 - o Pitkäsilta: sääminkiläiset joutivat rakentamaan sen, kaupunki huolehti puhtaanapidosta, maakysymyksen ratkettua silta tuli kaupunkilaisten huolehdittavaksi
 - o Senaatti määräsi uuden sillan rakennettavaksi 1856: neljä holvia, rakentaminen annettiin urakalla kauppiaas Johan Kolisille, valmistui 1858, maksoi 6 300 hopearuplaa (25 300 markkaa¹)
 - o Lauttasilta: Kyrönsalmessa
 - o Tallisaaren silta
 - o Riihisaaren silta (nykyisin tämän sillan paikalla on täyttömaata)

Väestö

- 1812: 275 asukasta
- 1825: 429 asukasta
- 1845: 758 asukasta
- 1855: 935 asukasta
- 1865: 1064 asukasta
- 1874: 939 asukasta

Elinkeinoelämä

- tietoja pormestarin vuosikertomuksista kuvernööreille
- elinkeinoelämä heiveröistä 1812 alkaen: anomuksia rakennuskiellon kumoamisesta, venäläisen sotaväen saamisesta tänne (rykmentti), maakysymyksen ratkaisemattomuus, asemakaavan puuttuminen, viraston/laitoksen saaminen kaupunkiin: näihin ei saatu myötäk aikua, lamakausi 1830-luvulla
- 1850-luvulla kaupungin talous piristyi: hyvät sadot, Saimaan kanavan aiheuttama taloudellinen viriäminen, toimet talouselämän vapauttamiseksi (maakaupan vapauttaminen 1859, elinkeinoasetus 1868, elinkeinovapaus 1879)
- kauppa: maalaistuotteet (voi, viljaa, suola), hevosrahtia (passit), viina, miedot alkoholijuomat sekä lihakauppa (usein huutokaupattiin)
- torikauppa: 1842 maalaistuotteiden kauppaa laajennettiin → maaseudulla asuva sai ostaa naapureiltaan vapaasti, mutta kauppapuotia ei saatu pitää → tarve kauppatorille, saatiin 1859
- markkinat: syys- ja talvimarkkinat

¹ Valuuttojen keskinäinen arvo: 1 rupla = neljä markkaa

- kauppiaat: kolmen tason kauppiaita liikepääoman mukaan, 1817 määrävänä perusteena ammatillinen valmentautuminen, 1841 tarkat vaatimukset + palvelus kaupan alalla vähintään kuusi vuotta
- tukkukauppiaat: merkittävin Jobst John Bruun vuoteen 1828
- muut kauppiaat: II tai III kiltaluokan kauppiaat vuoteen 1817 saakka
 - o Ivan Sitkov vuoteen 1829, Aleksanteri Sitkov vuoteen 1871
 - o Fabritiukset, Abramovit, Nikanov, Tarassov
 - o Johan Kolis SLN:ssa 1829 - 1876: sahaliiketoimintaa, puutavaraliike, laivaliike- ja laivanvarustamotoimintaa, rakennusurakointi (Pikkukirkko ja Pitkäsilta), kauppaneuvos 1859, 1863 äyrimäärästä hänellä oli parhaimmillaan 350/753
- Kauppiaiden lukumäärä
 - o 1851: 14 kauppiasta, joista täällä asui 10, liikepääoma 30 000 hopearuplaa
 - o 1860: 22 kauppiasta, joista täällä asui 19, 9 myymälää, liikepääoma 100 000 hopearuplaa (400 000 markkaa)
 - o 1874: 26 kauppiasta, joista täällä asui 22, 11 myymälää, 250 000 hopearuplaa (miljoona markkaa)
- Savonlinnan kauppaseura
 - o asetus 1.5.1868: ero tapuli- ja maakaupunkien välillä poistettiin
 - o edelleen vaadittiin lupa porvarisammattin harjoittamiseen
 - o edellytettiin elinkeinonharjoittajien (kauppiaita, tehtailijat, käsityöläiset) perustamaan yhdistys
 - o 14.11.1868 kokoonnuttiin: kauppiaille ja tehtailijoille oma yhdistys, käsityöläisille omansa
 - o eka kauppaseuran kokous 23.7.1870
- käsityöteollisuus
 - o alun perin kuului kaupunkilaisväestön etuoikeuksiin
 - o 1859 asetus väljensi: silti palkatessa toisia, tarvittiin lupa maistraatilta ja hankittava porvarioikeus
 - o 1868 edelleen väljennettiin ehtoja: äidinkielen kirjoittamistaito, perillä luvunlaskun alkeista, osasi ammattinsa
 - o jako mestareihin, kisälleihin ja apulaisiin säilyi
 - o SLN:ssa 1812 vain harvoja käsityöläisiä, 1850-luvulla jo 40: maistraatti ja vanhat mestarit valvoivat alaa
 - o Käsityöläismestarit: kulta- ja hopeasepät, kuparisevät, seppä, puusepät, sorvarit, nahkurit, värjärit, suutarit, hatuntekijät, satulasepät, vaununtekijät, kellosepät, karstantekijät, kirjansitojat, leipurit, muurarit, uunimestarit, maalarit, lasinleikkaajat, rakennusmestari
 - o Käsityöläisten lukumäärä
 - 1851: 44 mestaria, työläisiä 49
 - 1874: 35 mestaria, työläisiä 52
 - o Savonlinnan käsityöläisyhdistys
 - Vuoden 1868 asetus lakkautti ammattikuntalaitoksen → tuli perustaa yhdistys
 - Käsityöläiset perustivat omansa: kauppiaat ja tehtailijat omansa (kts. edeltä)
 - 14.11.1868 perustettiin, eka kokous 12.5.1869, maaherra vahvisti säännöt yhdistykselle: tehtävänä mestarin- ja kisällinkirjoista huolehtiminen (hakijan oli osoitettava ammattitaito jollakin näytetyöllä)
 - o tehdasteollisuus
 - myllyt
 - kauppias Fabritiuksen mylly lähellä Olavintoria
 - Myllymäellä perinteisesti ollut mylly
 - Työhuonelaitokset
 - Kutsuttiin manufaktuureiksi
 - Tuotettiin suurempia sarjoja samaa tavaraa: tehtaan edeltäjiä

- Fosforitulitikkujen valmistus: maistraatti antoi luvan puuseppämestari Johan Waldénille
- Josef Strömbergin nahkuriliike 1861 alkaen
- Puuseppä Henrik Lundbergin huonekalutehdas
- Savolan saha
 - 1863 maakauppias Albin Sopenan ja Johan Kolis hakivat lupaa maistraatilta sahan ja myllyn perustamiseen Myllymäen länsipuolelle Haapaveden rantaan
 - maistraatti suostui ja myi neljä tonttia sekä vuokrasi lisämaata Talvisalosta
 - Senaatti antoi suostumuksen kaksiraamiselle sahalla 1864, mylly samassa yhteydessä (kaksi kiviparia)
 - Saha ja mylly valmistuivat 1864
 - Sopenan myi osuutensa Kolisille: Kolisilla oli alun perin 2/3 yrityksestä
 - Viipurilainen puutavaraliike Rundgren & Söderman osti tuotannon 1873 Kolisilta, uudet omistajat rakensivat sen viereen toisen höyrysahan
 - Tuotanto: 1865: 40 000 tukkia, 1867: 60 000 tukkia, tuotannon arvo n. 200 – 250 000 markkaa, työllisti sahanhoitajan, koneenhoitajan, viilarin ja parisen kymmentä työntekijää
- Oluttehdas
 - Gustaf Mölsénin panimo aloitti toimintansa 1865
- Pankkitoiminta
 - 1856 säästöpankki, Senaatti vahvisti säännöt 1858
 - liikepankki Pohjoismaiden Osuuspankki 1874 alkaen
- työmiehet
 - sekatyömiehiä
 - 1818: (6), 1850 (26), 1874 (54)
- karjatalous
 - lehmiä paljon, 1840 (40), 1870 (100)
 - laidun Talvisalossa: laiduntaminen maksua vastaan
 -

Yhdysliikenne

Laivaliikenne

- tärkein suunta Lappeenrantaan: jauhoja, suolaa, Savolan sahan myötä puutavara
- venemalliset kuljetusalukset, kattamattomat lotjat, lopuksi höyrylaivat (Kolis oli eka)
- Savonlinnan höyrylaiva Oy: höyrylaiva Salama, oli rakennettu Viipurin konepajalla: reittinä Joensuu-SLN - Pietari
- Satama
 - Kyrönsalmen laituri
 - Savonlinnan saatua 1866 tapulikaupungin oikeudet → tullihuone piti olla sopivammassa paikassa, alkoi keskustelu uuden sataman tarpeellisuudesta → matkustajasatama
- Tapulioikeus
 - Saimaan kanavan myötä tarve tälle
 - Pormestari Mölsä yritti edistää ja porvaristo tuki tätä
 - 3.1.1866 tapulioikeudet myönnettiin: aiemmin vastaava oli annettu Kuopiolle ja Joensuulle: veloitettiin rakentamaan vaaka- ja pakkahuone, tuotava vuosittain suolaa ja pidettävä sitä varastossa, ulkomaisten laivojen selvityspaikkana oli Viipurin tullikamari
 - Savonlinna sai oman tullikamarinsa 1866, uusi satama Hovilahden rantaan

Postiliikenne

- Postitalonpojat 1840-luvulle saakka
- 1846 alusta kestikievarikydytykset postinkuljetuksessa
- yhteydet Savonlinnasta:
 - o etelä: Lappeenranta – Viipuri – Pietari
 - o pohjoinen: Kallistahti – Parkunmäki – Joroinen – Kuopio / Mikkeli
 - o itään: 1852 alkaen Tohmajärvi – Joensuu
 - o länteen: 1860 suora yhteys Mikkeliin Juvan kautta
- Savonlinnassa oli postikonttori, postitoimisto: postimestari → postiekspeditööri
- Kirjeiden määrä
 - o 1845: 3527 yksityistä kirjettä
 - o 1865: 11 300 yksityistä kirjettä

Majataloliikenne

- majatalot olivat samalla postiasemia: kyyditys, majoitus, ruokailut
- kyydit: hollikyydit → hevoset saatiin Säämingin talollisilta, kuului manttaaliin pantuun rasiinukseen (5-6 hevosta)

Lennätinlaitos

- eka sähkölennätin 1855 Helsingin ja Pietarin välille
- Savonlinnan lennätinasema 1871 → Savonlinna kustansi pylväät välille Savonlinna – Joroinen

Kunnallishallinto ja oikeudenhoito

Raati eli neuvosto

- Ainoa kollektiivinen elin; pormestari + kaksi raatimiestä
- Maistraattina antoi päätöksiä järjestys- ja talousasioista sekä huolehti normaalisti seurakunnille kuuluneista asioista
- Raastuvanoikeutena antoi tuomioita ja päätöksiä

Porvariston kokoukset

- Neuvottelu- ja kokoustilaisuuksia
- Kunnallisverotus, yleiset maksut ja rasiinukset, virnahaltijoiden palkkausasiat, rakennusasiat

Pormestarit

- Oikeudenhoito + kunnallishallinto, usein oikeusoppineita
- Baumgarten 1811 – 1822, Elfvengren 1822 – 53, Mölsä 1855 – 1870, Lagerstam 1871 – 74
- Raatimiehet: oikeusraatimies – kunnallisraatimies
- Kaupunginvanhimmat: asema epäselvä, lopullisesti lakkasi 1873
- Kaupunginviskaali ja –vouti: yleinen syyttäjä, toimitti pakoperinnät
- Raatihuone: Auvisenrinteessä, sataman puolella, 1812 otettiin käyttöön Linnankadun ja Koulukadun kulmauksessa ollut rakennus, sen jälkeen Olavintorin laitamille, sitä hoiti kaupunginpalvelija

Kunnallistalous

- tulona väkijuomien myyntioikeuden vuokraamisesta koituva tulo → vuokraajan tuli pitää vuotuisesta määrästä ¼ osan vuoden kulutuksesta
- asetus 1859 lopetti tämän, mutta Savonlinnan sai muutaman vuoden vielä aikaa
- tämän jälkeen vielä mallasjuomien vuokratulosta saatiin vuoteen 1865 saakka tuloja
- muut tulonlähteet
 - o lihanmyynnin vuokrausmaksut
 - o tonttiäyrit
 - o porvarioikeusmaksut: aluksi maksettiin kuudelta vuodelta, 1840 muuttui kertamaksuksi
 - o elinkeino- eli kontengenttimaksut, loppui 1875
 - o kalaveden- ja maanvuokratulot
 - o markkinamaksut
 - o laituri- ja satamamaksut
 - o tonttien myyntitulot
 - o taksoitustulot: taksoituslautakunta, päätti äyrit ja määräsi äyrien hinnan
- menotalous
 - o palkkausmenot, n. 50% kaikista menoista
 - o majoituskulut: halot ja valaistus
 - o vuokramenot
 - o posti- ja muut kansliakulut
 - o köyhäinhoitomaksut 1850-luvulta alkoivat kasvaa
 - o 1850-luvulla kaupunginkassan rinnalle erilliskassat
- varainhoito
 - o 1855 saakka vain yksi tili käytössä
 - o kaupunginvanhimmat hyväksyivät tilin
 - o sen rinnalle erilliskassoja
 - o rahastonhoitaja hoiti tilitykset, joskus jopa pormestari otona

Yhteiskunnallinen huolto

Köyhäinhoito

- 1855 erillinen köyhäinkassa
- avustuskassa 1865 alkaen: eräänlainen porvareiden eläkekassa
-

Nälkävuodet

- vuonna 1832
- vuonna 1862
- vuodet 1867 – 68
 - o kevät myöhässä 1867, kesäkuussa vielä jäät järvissä
 - o rukiista kohtuullinen tuotto, kevätiljasta huono
 - o Savonlinnan seutu ei kärsinyt eniten
 - o Kerjäläislaumat → työhuone helmikuussa 1868, avusti enimmillään 140 henkilöä, tekivät työtä vastaan päreitä, rivettä (sieltä avustettiin yhteensä n. 4000 ihmistä)
 - o Taudit: punatauti → tilapäinen sairaala helmikuusta 1868 (hoiti yhteensä 130 potilasta)
 - o Toukokuussa 1868 työhuone ja tilapäissairaala lopettivat toimintansa

Savonlinnan piirilääkäri

- Piirilääkärin piiri perustettiin 1816 → vuosikertomuksista hyvin käy ilmi terveydelliset olot täällä alueella: kuppatauti vaivasi

- Eka piirilääkäri Kristian Ferdinad Melart

Kaupunginlääkärit

- 1861 valittiin August Wilhelm Forstén

Sairaalatoiminta

- sotilassairaala: 60 potilaalle, Pitkäsillan luona, toimi 1858 saakka
- kolerasairaala 1831-35, varotoimena, koska Venäjällä riehui kolera tuolloin
- vetotautisten sairaala: 1841, tämä sairaus aiheutui epäpuhtaasta viljasta
- vankilasaairaala: 1856-1861
- veneerinen sairaala: 1870 – 1876

Synnytysapu

- jo Ruotsin vallan aikana oli määräys, että kunnissa tuli olla kätilö
- 1841 SLN:aan saatiin kätilö
-

Rokotus

- hallinnollinen kuulutus tästä 1825
- Savonlinnassa eka rokottaja aloitti 1829

Apteekki

- 1817 Gustaf Ertvin Masalin sai apteekkarioikeudet, apteekki säilyi täällä kaiken aikaa
- kiistoja siitä, myytiinkö apteekin tuotteita muissa kauppa- ja apteekki-kauppoissa: neilikka, kamferi, elohopea, lusikkavesi, puuöljy
- kauppiat syyttivät apteekkaria muiden tuotteiden myymisestä: sokeri, kahvi

Palosuojelu

- SLN ei saanut omaa palojärjestystään, vertautui rakennusjärjestykseen, saatiin vasta 1870
- Kaksi palopiiriä, palotoimesta huolehtimaan johtokunta (3 v.) → palomestari + palovartijat (lisäksi iso joukko muita ihmisiä mm. 7 ruotumestaria, vedenlaskijat, rumpalit)
- Nuohoojat, palovartijat, palotarkastukset
- Palovakuutus: Suomen kaupunkien yleinen paloapuyhtiö → tiedotettiin savonlinnalaisia 1829 → moni liittyikin
- Tulipalot: 1812, 1861, 1868 (oli näistä suurin)

Oppilaitokset

- Pedagogio 1639 – 1788
- Triviaalikoulu kymmenisen vuotta 1714 - 1723
- Normaali- eli kansakoulu 1788-1805: kaksi opettajaa, kaksi luokkaa,
- Piirikoulu 1805 – 1841: kolme luokkaa, 4 opettajaa, opetuskielenä saksa, n. 20 oppilasta vuodessa, kruunu kustansi, SLN antoi 500 ruplaa vuodessa, toimi vuokratiloissa kaksikerroksisessa rakennuksessa Pitkäsillan luona
- Täällä oli myös alkeiskoulu: yksi ope ja yksi luokka
- 1842 – 1877 Savonlinnan ylä-alkeiskoulu: korvasi triviaali- ja piirikoulut, neljä luokkaa ja kuusi opettajaa, opetuskielenä ensin ruotsi, sitten suomi (1868 alkaen), yhteensä 500 oppilasta, oppilaita myös maaseudulta (n. 38%), toimi vanhassa piirikoulun vuokarakennuksessa

- 1842 – 1874 Savonlinnan ala-alkeiskoulu; korvasi pedagogion ja alkeiskoulun, yksi ope, vuosittain 12 oppilasta, toimi vanhassa piirikoulun vuokratrakennuksessa
- tytöillä oli tilapäisiä omia oppilaitoksia: 1809 alkeiskoulu, tyttöjen sisäoppilaitos 1843 – 1846 ja 1849 – 1851, yksityinen tyttökoulu 1853, kesti muutaman vuoden, uusi yritys 1858 – 1875 (vuosittain 16-30 oppilasta)
- sunnuntaikoulu: käsityöläisten (oppipojille ja kisälleille) kouluopetuksen turvaamiseksi, tätä koskeva asetus annettiin 1842, SLN:ssa aloitti 1843
- lukio: ei saatu perustetuksi
- Seminaari: ei saatu perustettua, meni Sortavalaan (suomenkielinen)

Seurakunnalliset asiat / luterilainen srk.

- Säämingin kirkko vihittiin 1795
- Kaupunkilaiset halusivat siirtää kirkon kaupungin puolelle, näitä pyyntöjä 1815 – 1875
- Asiaan hieman valoa, kun 1850 kuvernööri edellytti kaupunkilaisten ja sääminkiläisten rakentavan kivikirkon, joka sijoitettaisiin Savonniemeen
- Eka piirustukset 1855
- Kenraalikuvernööri Berg vierailulla 1857 → kirkko tulisi liian kalliiksi → uudet piirustukset A H. Dahlströmiltä (istumapaikkoja 1560 ja seisomapaikkoja 440)
- Kaupunki halusi isomman kirkon, sääminkiläiset tyytyivät tähän
- Kaupunkilaiset sitoutuivat kustantamaan kirkosta 1/8, väkimäärän mukaan osuus olisi ollut 1/10
- Kaupunkilaisilla ei ollut vaalioikeutta kh:n valintaan
- Kaupunkilaiset maksoivat toimitusmaksut
- Kirkkoherroina: Lojander 1802 – 1825, Tykén 1825 – 1835, Stråhlman 1835 – 1864, Gummerus 1865 alkaen

Seurakunnalliset asiat / kreikkalaiskatolinen srk.

- Linnoituksen kirkko rappeutui, tarve uudelle kirkolle
- Senaatti hyväksyi uuden kirkon paikaksi nykyisen pikkukirkon paikan 1840
- Johan Kolis urakoi, kirkon vihkiminen 22.4.1846

Edustus valtiopäivillä

- pormestari Mölsä, tammikuun valiokunnassa 1862, valtiopäivillä 1863 ja 1864, kannatti talouselämän vapauttamista
- kaupunginviskaali Petrelius 1867
- 1872 kauppias Albin Sopanen

Kieli- ja sivistysolot

- 1812 puhuttiin neljä kieltä: suomi, ruotsi, venäjä, saksa
- virallisina kielinä saksa ja venäjä
- 1812 vanhan Suomen liityttyä muuhun Suomeen ruotsi viralliseksi kieleksi
- viranhaltijoiden kieli muuttui suomeksi 1863, jopa Snellman huomioi
- kirjat: yksityisiä kirjakokoelmia ja 1869-luvulla myös yleinen kirjasto, kirjakauppa 1850 aloitti toimintansa
- harvakseltaan teatteriseurueita, musiikkikonsertteja, iltamia

Linnoituksen naapuruus

Linnoitus venäläisen sotaväen hallussa vuoteen 1845

- venäläistä sotaväkeä pidettiin täällä vaihtelevia määriä

- linnoituksen komendantti eli päällikkö
- majoittuneena linnoitukseen ja kaupungin puolella sijaitseviin kasarmeihin, jotka Venäjän valtio oli rakentanut
- savonlinnalaisilla oli lisäksi majoitusvelvollisuus 1812 annetun majoitussäännön mukaa: porvarillinen rasitus, maistraatti valvoi ja eritoten majoitusraatimies
- ennen tapulioikeuksia rasitus jäi porvareiden kontolle, tapulioikeuden myötä tämä kustannettiin tuulaakimaksun tuotolla
- silti varuskunta toi myös tuloja: mm. väkijuomien vuokraustoiminnan kautta
- 1845 Venäjän sotaministeriö luovutti linnoituksen + täällä olleet muut sotilasarakennukset Suomen siviilihallinnon huostaan ja jätettiin Savonlinnan maistraatin valvontaan

Työ- ja ojennuslaitoksen perustamishanke

- liittyi irtolaiskysymykseen ja tätä pohti 1838 asetettu komitea → ehdotus tällaisen laitoksen perustamisesta Savonlinnaan
- ajatus linnoituksen kunnostamisesta tähän, mutta todettiin liian kalliiksi, harkittiin kokonaan uutta rakennusta
- hanke ei johtanut toimenpiteisiin

Linnoitus tilapäisenä vankilana 1855 - 1861

- 1855 tänne lähetettiin Viaporista 65 raihnaista ja työkyvyttömiä elinkautisvankia
- samalla avattiin vankilasairaala 1856
- vankila aiheutti paljon tehtäviä maistraatille ja pormestarille
- myöhemmin vankeja saatettiin käyttää kaupungin töihin: mm. katujen järjestelytöihin
- vankila lakkautettiin 1861 ja se siirrettiin Käkisalmeen

Maakiistat

- sotilaiden tonttimaat vuodesta 1812 aiheuttivat ongelmia
- kun SLN lakkasi olemasta varuskuntakaupunki ja linnoitus tyhjäksi pikkuhiljaa sotilaista ja aikanaan luovutettiin siviilihallinnolle, voitiin sotilashenkilöiden oikeutta tonttimaan käyttöön rajoittaa
- maistraatti + kuvernööri → sotaväelle kuului alueet Talli- ja Riihisaaresta, olivat lähellä upseerikasarmeja (2), Nälkälinnanmäki ja Kalkkuinniemi

Tulipalot ja linnoituksen kunnostaminen muistomerkeksi

- 1868
- 1869 → läänin kuvernööri esitti Senaatille linnoituksen käyttämistä vankilana
- Senaatti halusi selvittää, tulisiko kunnostaa muistomerkeksi → korjaus- ja muutokset 1872 – 1875, 23 000 markkaa → saatiin kunnostettua 400-vuotisjuhlaansa ja nimettiin Olavinlinnaksi

Kenraalikuvernöörin vierailut

- Zakrevski 1824
 - o adjutantina kreivi Armfelt: SLN mitätön kaupunki, ilman poliisia ja ilman järjestystä, asukkaat olivat omalaatuisia
- Zakrevski 1825
 - o osana laajaa tarkastusmatkaa
 - o ei moitteita
 - o ihailtiin ympäristöä, hyvää sijaintia ja sitä, että kaikki oli kunnossa ja täällä vallitsi hyvä järjestys